

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/110/2024
Identifikačné číslo spisu:	8619201232
Dátum vydania rozhodnutia:	19.02.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Soňa Mesiarkinová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:8619201232.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu P. L., narodeného X. T. XXXX, X., W. XXXX/XX, zastúpeného advokátom JUDr. Ambrózom Motykom, Stropkov, Námestie SNP 7, proti žalovanej Orange Slovensko a.s., Bratislava, Metodova 8, IČO: 35 697 270, zastúpenej Advokátskou kanceláriou Branislav Máčaj, s. r. o., Bratislava, Vajnorská 21A, IČO: 46 759 875, o ochranu osobnosti, vedenom na Okresnom súde Bardejov pod sp. zn. SK-6C/26/2019 (pôvodne na Okresnom súde Svidník), o dovolaní žalovanej proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove z 19. septembra 2023 sp. zn. 1Co/10/2023, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 19. septembra 2023 sp. zn. 1Co/10/2023 vo výroku o náhrade trov konania z r u š u j e a v e c m u v rozsahu zrušenia v r a c i a n a ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bardejov (pôvodne Okresný súd Svidník, ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom zo 6. októbra 2022 č. k. SK-6C/26/2019-157 žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi nemajetkovú ujmu v sume 3.300 eur, vo zvyšku žalobu zamietol a žalobcovi priznal náhradu trov konania proti žalovanej v plnom rozsahu. O trovách konania súd prvej inštancie rozhodol v zmysle § 255 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) tak, že ich priznal žalobcovi proti žalovanej v plnom rozsahu, pretože žalobca bol úspešný a výška priznanej nemajetkovej ujmy závisela od úvahy súdu.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) po podaní odvolania žalovanej rozsudkom z 19. septembra 2023 č.k. 1Co/10/2023-253 potvrdil prvoinštančný rozsudok v časti uloženia povinnosti žalovanej zaplatiť žalobcovi nemajetkovú ujmu 110 eur a v prevyšujúcej vyhovujúcej časti ho zmenil tak, že žalobu zamietol. O trovách konania rozhodol tak, že žalobca má nárok na náhradu trov konania proti žalovanej v rozsahu 100 %. V odôvodnení v otázke primeranosti nároku na náhradu nemajetkovej ujmy uviedol, že nárok na náhradu nemajetkovej ujmy je daný, nakoľko incident, kedy došlo k vystaveniu osobných údajov žalobcu nepovolaným osobám je tak závažným zásahom do jeho práva na ochranu osobnosti, že nepostačuje zadostučinenie podľa § 11 a § 13 zákona č. 40/1964 Z. z. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej len „OZ“) a vzhľadom na závažnosť okolnosti a charakter

tohto incidentu je dôvodné, aby bolo žalobcovi priznané aj právo na nemajetkovú ujmu. Ohľadom výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy vychádzal z judikatúry súdov Slovenskej republiky vo vzťahu k priznaným nárokom na náhradu nemajetkovej ujmy, ktoré sa zvyčajne priznávajú pozostalým po osobách, ktoré boli usmrtené pri dopravných nehodách, či zo zákonnej úpravy ohľadom nárokov poškodených z trestných činov. Vo vzťahu k takto stanovenej výške nároku na náhradu nemajetkovej ujmy sa odvolaciemu súdu javila priznaná náhrada neprimerane vysoká; preto bol názoru, že možno hovoriť o rozsahu cca 10 % zo základu priznaného pre obete násilných trestných činov (§ 12 ods. 3 zákona č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov). Zároveň zohľadnil, že v danom prípade nedošlo k zásahu do osobnostných práv žalobcu, ale len k potencionalnej možnosti ich ohrozenia, čo odôvodnilo ďalšie zníženie minimálne na hodnotu 50 % z vyššie uvedenej úvahy. Keďže sa odvolaciemu súdu nepodarilo nájsť obdobný prípad, ktorý by bol riešený súdmi Slovenskej republiky, zohľadnil rozhodnutie Mestského súdu v Prahe z 29. augusta 2019 sp. zn. 22Co/147/2019, ktorý potvrdil ako primerané zadostučinenie 10 000 Kč pri porovnateľnom skutkovom stave a dospel k záveru, že priznaná suma 110 eur pre žalobcu je vzhľadom na charakter veci primeranou nemajetkovou ujmovou a v prevyšujúcej časti vo výroku, ktorým bolo žalobe vyhovené rozsudok zmenil a žalobu zamietol (§ 388 CSP).

2.1. O trovách celého konania odvolací súd rozhodol v zmysle ustanovenia § 396 ods. 2 CSP v spojení s ustanovenia § 255 ods. 1 CSP tak, že nárok na ich náhradu priznal žalobcovi v celom rozsahu proti žalovanému s poukazom na úspech žalobcu v konaní, pričom výška priznanej náhrady závisela od úvahy súdu. Civilný sporový poriadok nemá ustanovenie obdobné ustanoveniu § 142 ods. 3 zákona č. 99/1963 Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej „OSP“), ktoré sa uplatňovalo ako lex specialis vo vzťahu k § 142 ods. 2 OSP (k tomu napr. nález Ústavného súdu SR sp. zn. IV. ÚS 142/2014). Na rozdiel od predchádzajúcej právnej úpravy, nová právna úprava už neobsahuje tri špeciálne skutkové podstaty (§ 142 ods. 1, 2 a 3 OSP), ale len dve (§ 255 ods. 1, 2 CSP). Na prvom mieste je zásada úspechu a v prípadoch, keď mala strana sporu vo veci úspech len čiastočný, platí pravidlo obsiahnuté v § 255 ods. 2 CSP (pomer úspechu). Zásadu úspechu vo veci treba uplatniť aj na konania, v ktorých výška plnenia závisí od úvahy súdu (sudcovské právo) alebo od znaleckého posudku. V týchto prípadoch však nejde o procesne neúspešného žalobcu, ak mu bola priznaná aspoň časť žalobou uplatneného nároku. Nemožno ho totiž ad absurdum zaťažiť procesnou zodpovednosťou za predvídanie výsledku na základe úvahy súdu alebo znaleckej činnosti. Pri rozhodovaní o náhrade trov konania v tomto prípade treba rozlíšiť, čo je základné, a čo sprevádzajúce (pozri k tomu napr. nález Ústavného súdu ČR, III. ÚS 170/99). Za základné sa považuje rozhodnutie, že do žalobcovho práva bolo zasiahnuté. Priznanie plnej náhrady trov konania je v tomto prípade zdôvodniteľné cez interpretáciu pojmu „úspech vo veci“ (§ 255 CSP), keďže ten, ako je uvedené vyššie, sa skúma čo do právneho základu, a nie čo do výšky priznaného nároku.“

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu do výroku, ktorým bol žalobcovi priznaný nárok na náhradu trov (celého) konania voči žalovanej v rozsahu 100 % podala žalovaná (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, ktoré odôvodnila § 420 písm. f) CSP. Mala za to, že rozhodovanie o trovách konania je integrálnou súčasťou civilného sporového konania a ako také spadá pod čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a že odvolací súd sa náležite nevysporiadal s jej relevantnou argumentáciou v tak zásadnom rozsahu, že takýmto nesprávnym procesným postupom došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces. Dovolateľka zároveň podotkla, že ak trovy konania násobne prevyšujú judikovanú čiastku, je možné označiť situáciu za výnimočnú, odôvodňujúcu aplikáciu ustanovenia § 257 CSP. V tejto súvislosti poukázala na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS 113/2019 z 06. júna 2019, ako aj na nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 3923/2011 z 29. marca 2012, z ktorého relevantnú časť citovala. Ďalej argumentovala tým, že z ňou uvádzanej literatúry ako aj z prezentovaných súdnych rozhodnutí je relevantné posúdenie otázky, či žalobcovi vôbec vznikol za skutkových okolností danej veci nárok na náhradu trov konania a ak áno, v akom rozsahu. Osobitne to platí v prípade, ak žalobca uplatňoval žalobou 5.000 eur a bolo mu právoplatne priznaných 110 eur, čo je suma 45 násobne nižšia než suma uplatnená žalobcom resp. suma zodpovedajúca 2 % žalovanej sumy. Takýto prístup by aj vo veciach ochrany osobnosti prehliadal elementárne hľadisko spravodlivého usporiadania vzťahov medzi stranami. Bola názoru, že nožnice medzi žalobcom požadovanou čiastkou peňažnej náhrady a judikovanou čiastkou sú v tomto prípade tak

široko otvorené, že odôvodňujú legitímnu otázku žalovanej, či vôbec žalobcovi v tomto prípade vznikol nárok na náhradu trov konania a ak áno v akom rozsahu, na ktorú mala žalovaná dostať zo strany odvolacieho súdu jednoznačnú odpoveď. Situáciu, ak trovy konania násobne prevyšujú judikovanú čiastku, je možné označiť za výnimočnú, odôvodňujúcu aplikáciu § 257 CSP. Z odôvodnenia rozhodnutia nie je ale zrejmé, či sa procesným návrhom na uplatnenie moderačného práva odvolací súd zaoberal.

4. Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu rozporoval procesnú prípustnosť podaného dovolania, nakoľko smeruje proti výroku o trovách konania a keďže predmetom sporu je ochrana osobnosti, konštatovanie žalovanej o nepomere medzi priznanou sumou peňažnej náhrady a výškou trov konania považoval za právne irelevantné. V tejto súvislosti poukázal na skutkové a právne identické právne veci týkajúce sa účastníkov konania s tým, že ústavný súd uznesením sp. zn. II. ÚS 233/2022 z 24. mája 2022 ústavnú sťažnosť žalovanej odmietol. Z jeho obsahu vyplýva, že pokiaľ príslušný súd skonštatoval zásah do osobnostných práv, mal žalobca plný úspech v spore, teda patrí mu plný nárok na náhradu trov konania v zmysle uplatnenia zásady úspechu; z tohto hľadiska je irelevantné, či a prípadne v akej výške bola priznaná náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch. Žiadal dovolanie žalovanej podľa § 447 písm. c) CSP odmietnuť resp. pre prípad, že dovolací súd posúdi predmetné dovolanie ako procesne prípustné, navrhol dovolanie podľa § 448 CSP ako nedôvodné zamietnuť.

5. Žalovaná v dovolacej replike k vyjadreniu žalobcu v celom rozsahu zotrvala na svojich tvrdeniach a argumentácii uvedenej v podanom dovolaní; k novo prezentovaným tvrdeniam poznamenala, že predmetom dovolania je rozhodnutie odvolacieho súdu o samotnom nároku na náhradu trov konania v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí, nie o výške trov konania, ktorých spôsob určenia bol predmetom ústavnej sťažnosti žalovanej.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

7. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

8. Podľa § 420 CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, a/ alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o náhrade trov konania pre existenciu vady v zmysle § 420 písm. f) CSP konštatoval dovolací súd v uznesení Veľkého senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. septembra 2021 sp. zn. IVObo/2/2021: „Rozhodnutím, ktorým sa konanie pred odvolacím súdom o danej otázke končí pre účely posudzovania väd zmätočnosti v zmysle § 420 CSP, je aj rozhodnutie, ktorým odvolací súd rozhodol s konečnou platnosťou o odvolaní proti výroku o náhrade trov konania“. Obdobný názor vyslovil aj v ďalších svojich rozhodnutiach (4Cdo/155/2020, 2Cdo/89/2020, 9Cdo/68/2021). Pokiaľ ide o prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu o trovách konania dovolací súd poukazuje aj na závery vyslovené Ústavným súdom Slovenskej republiky v uznesení zo 17.

septembra 2019 č. k. I. ÚS 387/2019-26, v uznesení z 15. augusta 2018 sp. zn. I. ÚS 275/2018 a na tie odkazuje.

10. Dovolateľka vyvodila prípustnosť dovolania s poukazom na § 420 písm. f) CSP; namietla nepreskúmateľnosť napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu, jeho nedostatočné odôvodnenie pokiaľ ide o výroky o nároku na náhradu trov konania; namietla arbitrárnosť vo vzťahu k zásade úspechu v spore; namietla, že sudy nižších inštancií neaplikovali § 257 CSP a tvrdila, že odvolací súd na jej argumentáciu neprihliadal a rozhodnutie o náhrade trov konania vôbec nebolo podrobené konfrontácii s jej argumentami prezentovanými k tejto otázke.

11. Dovolací súd dospel k záveru, že rozsudok odvolacieho súdu vo vzťahu k výrokom o náhrade trov konania nespĺňa vyššie uvedené kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 220 ods. 2 CSP. Odvolací súd, ak sa v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, sa môže obmedziť vo svojom odôvodnení len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody (§ 387 ods. 2 CSP). Zároveň sa odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia musí zaoberať aj podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie, ak sa s nimi v odôvodnení rozhodnutia nevysporiadal súd prvej inštancie a musí sa v odôvodnení vysporiadať aj s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní (§ 387 ods. 3 CSP).

12. Súd prvej inštancie rozhodnutie o trovách konania odôvodnil stroho, len s poukazom na ustanovenia Civilného sporového poriadku (§ 255 ods. 1 a § 262 ods. 2 CSP) s konštatovaním, že v spore úspešnému žalobcovi priznal náhradu trov konania v plnom rozsahu, pretože výška náhrady záležala od úvahy súdu. Už súd prvej inštancie nereagoval na argumentáciu žalovanej k otázke trov konania, okrem iného obsiahnutej aj v písomnom podaní z 8. septembra 2022 označenom ako „Výjadrenie žalovanej - záverečné stanovisko“ (č.l. 132 a nasl. spisu), na ktoré podľa obsahu zápisnice z pojednávania zo 6. októbra 2022 žalovaná odkázala (č.l. 155 p.v. spisu).

13. Odvolací súd posudzujúc aj odvolanie proti výroku okresného súdu o trovách konania, uviedol, že nárok na ich náhradu priznal žalobcovi v celom rozsahu proti žalovanému s poukazom na úspech žalobcu v konaní, pričom výška priznanej náhrady závisela od úvahy súdu. Civilný sporový poriadok nemá ustanovenie obdobné ustanoveniu § 142 ods. 3 zákona č. 99/1963 Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej OSP), ktoré sa uplatňovalo ako lex specialis vo vzťahu k § 142 ods. 2 OSP (k tomu napr. nález Ústavného súdu SR sp. zn. IV. ÚS 142/2014). Na rozdiel od predchádzajúcej právnej úpravy, nová právna úprava už neobsahuje tri špeciálne skutkové podstaty (§ 142 ods. 1, 2 a 3 OSP), ale len dve (§ 255 ods. 1, 2 CSP). Na prvom mieste je zásada úspechu a v prípadoch, keď mala strana sporu vo veci úspech len čiastočný, platí pravidlo obsiahnuté v § 255 ods. 2 CSP (pomer úspechu). Zásadu úspechu vo veci treba uplatniť aj na konania, v ktorých výška plnenia závisí od úvahy súdu (sudcovské právo) alebo od znaleckého posudku. V týchto prípadoch však nejde o procesne neúspešného žalobcu, ak mu bola priznaná aspoň časť žalobou uplatneného nároku. Nemožno ho totiž ad absurdum zaťažovať procesnou zodpovednosťou za predvídanie výsledku na základe úvahy súdu alebo znaleckej činnosti. Pri rozhodovaní o náhrade trov konania v tomto prípade treba rozlíšiť, čo je základné, a čo sprevádzajúce (pozri k tomu napr. nález Ústavného súdu ČR, III. ÚS 170/99). Za základné sa považuje rozhodnutie, že do žalobcovho práva bolo zasiahnuté. Priznanie plnej náhrady trov konania je v tomto prípade zdôvodniteľné cez interpretáciu pojmu „úspech vo veci“ (§ 255 CSP), keďže ten, ako je uvedené vyššie, sa skúma čo do právneho základu, a nie čo do výšky priznaného nároku. Odvolaciemu súdu nie je možné vytknúť absenciu odôvodnenia výroku o trovách konania, avšak je zrejmé, že sa nevysporiadal s kľúčovými tvrdeniami žalovanej v odvolaní a to ani v najvšeobecnejšej rovine. Uvedené platí predovšetkým o tých námietkach žalovanej, ktoré z pohľadu rešpektovania jej práva na spravodlivý proces možno označiť za hlavné a ktoré si vyžadovali špecifickú odpoveď. Odvolací súd nereagoval na odvolacie námietky žalovanej spočívajúce v argumentácii, že žalobca bol v spore úspešný len v časti (okresný súd jej priznal nemajetkovú ujmu vo výške 3.300 eur z uplatnených 5.000 eur), pričom odvolací súd ešte zvýraznil rozdiel medzi uplatnenou sumou (5.000 eur) a priznaným nárokom (110 eur). Odvolací súd sa nevysporiadal s osobitosťami prejednávanej veci, na ktoré poukazovala v odvolaní

žalovaná, a ktoré majú spočívať v množstve skutkovo a právne totožných vecí (na základe rovnakého bezpečnostného incidentu), v ktorých sú žalobcovia zastúpení tým istým právnym zástupcom, trovy konania spočívajú výlučne v trovách právneho zastúpenia; trovy konania mnohonásobne prevyšujú výšku priznanej náhrady nemajetkovej ujmy. Uvedené podľa dovolateľky predstavovalo výnimočné okolnosti prejednávanej veci (resp. prejednávanych vecí) ako dôvod pre aplikáciu § 257 CSP. Dovolaťka už v odvolacom konaní ako ďalšiu okolnosť pre aplikáciu § 257 CSP videla v tom, že v skutkovo a právne totožných veciach sa opakuje množstvo obsahovo aj formálne tých istých podaní odlišných iba označením strany sporu, spisovej značky a dátumu podania oproti podaniu použitého v inom konaní.

14. Odvolací súd nevzal do úvahy žiadnu z odvolaní namietaných skutočností (resp. sa s nimi nijako nevysporiadal), čím založil vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. Dovolací súd uzatvára, že rozsudok odvolacieho súdu v časti napadnutej dovolaním žalovanej je nedostatočne odôvodnený v rozsahu porušujúcim právo dovolateľky na spravodlivý proces (obdobne pozri rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Cdo/19/2024, 4Cdo/96/2024, 4Cdo/89/2024).

15. Vychádzajúc z vyššie uvedenej argumentácie dovolací súd uvádza, že dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP je potom nielen prípustné, ale aj dôvodné a je potrebné napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu v dovolaní napadnutej časti zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (§ 450 CSP). Odvolací súd v ďalšom konaní svoje rozhodnutie riadne odôvodní tak, aby obsahová (materiálna) náplň jeho rozhodnutia založila nielen jeho zrozumiteľnosť, ale aj všeobecnú interpretačnú presvedčivosť s tým, že osobitnú pozornosť bude odvolací súd venovať rozhodujúcim argumentom dovolateľky.

16. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie, majúc za to, že náprava zrušením len rozhodnutia odvolacieho súdu je v tomto prípade možná i postačujúca (§ 449 ods. 2 CSP).

17. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). O trovách dovolacieho konania preto rozhodne odvolací súd.

18. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.